

Myndighetsoverføring og EU

Faktaark fra stortingsbiblioteket

Oppdatert november 2018

Tidligere saker:

Grunnlovens § 115 (tidligere § 93) har vært brukt to ganger: i 1992 (norsk tilslutning til EØS-avtalen) og i 2016 (om deltakelse i EUs finanstilsyn). I en rekke andre saker har overføring av myndighet skjedd ved at Stortinget har benyttet Grunnlovens § 26, med henvisning til at myndighetsoverføringen er «lite inngripende».

Oversikten nedenfor er sortert etter året for Stortingets vedtak.

1992

[EØS-avtalen](#) *

1997

[Schengen-avtalen](#)

1999

[Schengen-avtalen](#)

2004

[Konkurransereglene](#)

2005

[EUs flysikkerhetsbyrå, opprettelse](#) *

2006

[EUs andre energimarkedspakke](#)

2008

[Det europeiske kjemikaliebyrået](#) *

2012

[Resirkulert plast](#) *

[EUs flysikkerhetsbyrå, revisjon](#)

2013

[EØS-regler om vin](#)

[Tømmer og tømmerprodukter](#)

2014

[Luftfart, Single European Sky II](#)

[Kjemikaliebyrået, biocider](#) *

2015

[Forskning, ERIC](#) *

[Luftfart, operatører](#) *

[Luftfart, reservasjonssystemer](#) **

2016

[EUs finanstilsyn](#)

2017

[Legemidler - pediatriforordningen](#)

2018

[Tredje energimarkedspakke, ACER](#)

[Fartsskriverforordningen](#) *

[Personvernforordningen](#) *

* = myndighetsoverføring til EU

** = videreføring av tidligere rettsakt

Grunnlovens § 115

«... kan Stortinget med tre fjerdedels flertall samtykke i at en internasjonal sammenslutning som Norge er tilsluttet eller slutter seg til, på et saklig begrenset område skal ha rett til å utøve beføyelser som etter denne Grunnlov ellers tilligger statens myndigheter...»

Grunnlovens § 26

«... Traktater om saker som er av særlig stor viktighet, og i alle tilfeller traktater hvis iverksettelse etter Grunnloven nødvendiggjør en ny lov eller stortingsbeslutning, blir først bindende når Stortinget har gitt sitt samtykke dertil»

Grunnlovens paragraf 115 dreier seg om myndighetsoverføring til internasjonale organisasjoner hvor Norge er medlem. Paragraf 26 brukes også ved myndighetsoverføring, inkludert til organisasjoner Norge *ikke* er medlem av, så lenge denne overføringen er «lite inngripende». Trenden er at EU-regelverk i stadig større grad blir håndhevet på overnasjonalt nivå. Dette gjør myndighetsoverføring mer konstitusjonelt utfordrende for Norge.

Saker til behandling i Stortinget

CO2-utslipp – krav til biler

[Forordning 510/2011](#) og [443/2009](#) stiller krav til utslipp fra henholdsvis vare- og personbiler. Europakommisjonen får myndighet til å legge bilprodusentene overtredelsesgebyr. Forordningene er tatt inn i EØS-avtalen, med en tilpasning hvor EFTAs overvåkingsorgan ESA får tilsvarende myndighet. Det legges til grunn at myndighetsoverføringen er «lite inngripende».

Kommende saker – vedtatt i EU

Statsstøtte – prosedyreforordningen

[Forordning 734/2013](#) skal bidra til en mer effektiv og lik håndheving av statsstøttereglene. EFTAs overvåkingsorgan ESA vil få økt adgang til å ilegge bøter og tvangsmulkt. Justisdepartementets lovavdeling vil ikke konkludere med at myndighetsoverføringen er «lite inngripende», og utelukker ikke at vedtak i Stortinget må tas etter Grunnlovens § 115.

Inspeksjon av skip – klassifikasjonsselskaper

[Forordning 391/2009](#) gir Europakommisjonen myndighet til å bøtelegge klassifikasjonsselskap som de selv har godkjent. Regjeringen arbeider for at EFTAs overvåkingsorgan ESA skal få tilsvarende myndighet, og vurderer myndighetsoverføringen som «lite inngripende».

Forbrukervern - håndheving

[Forordning 2017/2394](#) ble vedtatt i desember 2017. Formålet er å sikre økt etterlevelse av EUs forbrukervernregler. Nasjonale myndigheter får flere verktøy, og det blir et mer forpliktende samarbeid i saker som involverer forbrukere i flere land. Regjeringen vurderer for tiden spørsmålet om myndighetsoverføring knyttet til Kommissjonens rolle og EØS-avtalens to-pilarstruktur.

Jernbanepakke IV – Det europeiske jernbanebyrået (ERA)

Tre av rettsaktene i [fjerde jernbanepakke](#) kan innebære overføring av myndighet til jernbanebyrået ERA: revisjon av ERA-forordningen, direktivet om samtrafikkvevnet til jernbanesystemene og jernbanesikkerhetsdirektivet. Regjeringen mener myndighetsoverføringen er «lite inngripende».

Ulike meninger

Eirik Holmøyvik:

«Sikker konstitusjonell praksis»? Grunnlova og Noregs avtaler om suverenitets-overføring.

Nytt norsk tidsskrift, 2/2013

«Måten Stortinget inngår avtaler om suverenitetsoverføring bryt med føresetnaden til og systemet i Grunnlova og med grunnleggjande demokratiske og konstitusjonelle omsyn».

«Det som skjer er at vi får fleire stegvise suverenitetsoverføringer frå sak til sak, og som kvar for seg blir vurdert som «lite inngripende», men som i sum vil utgjere eit vesentleg inngrep i Grunnlovas kompetansereglar».

«Presset på Grunnlova vert særleg sterkt fordi § 93 [115] stenger for suverenitetsoverføring til EU-organ».

Fredrik Sejersted svarer:

Læren om «lite inngripende» myndighets-overføring: statsrettslig selvbedrag eller fornuftig tolkning?

Nytt norsk tidsskrift, 4/2013

«[Holmøyviks] kritikk gjelder rent faktisk bare et lite fåtall enkeltsaker til nå – i høyden vel en åtte–ni stykker. Det er bare i disse sakene det har vært aktuelt å overføre formell myndighet – i motsetning til den massive overføring av reell makt som andre og viktigere avtaler og direktiver innebærer».

«Men i motsetning til [Holmøyvik] mener jeg en slik debatt bør ende i en tilslutning til læren «lite inngripende» myndighetsoverføring, slik den har utviklet seg gjennom praksis – som svar på et legitimt og naturlig behov for en viss fleksibilitet i de konstitusjonelle rammene for Norges forhold til europeisk samarbeid og integrasjon».

Kjøretøy – godkjenning og markedsovervåking

[Forordning 2018/858](#) om godkjenning av nye biler og om markedstilsyn, har bakgrunn i Volkswagen-avsløringene om juks med utslippstesting. Det foreslås at Kommisjonen blant annet får myndighet til å gi bøter.

Luftfart – ny forordning om flysikkerhetsbyrået

[Forordning 2018/1139](#) om en revisjon av reglene for byrået for flysikkerhet (EASA). Reglene kan åpne for at Norge overfører myndighet til andre lands myndigheter eller til EASA. Det er uklart om man vil krysse grensen for hva som anses som «lite inngripende».

Mulige saker - foreslått og varslet i EU

Ekonomisk tildeling av frekvenser – BEREC

EU la i september 2016 fram [forslag til revisjon av reglene for elektronisk kommunikasjon](#). Det foreslås at BEREC gjøres om til et EU-byrå, og at det får en styrket rolle blant annet ved tildeling av frekvenser. Parlamentet og Rådet ønsker imidlertid ikke at BEREC skal bli et EU-byrå.

Energiunion – ACER

EU la i november 2016 fram [«ren energi-pakken»](#), hvor det blant annet foreslås at EUs energiregulatorbyrå ACER får flere oppgaver og utvidet myndighet i saker som berører flere medlemsland.

Markedsinformasjon fra bedrifter

EU la i mai 2017 fram et [forslag om at Europakommisjonen kan hente inn detaljerte opplysninger direkte fra bedrifter](#), dersom det antas at det er fare for alvorlige forstyrrelser av markedet. Kommisjonen skal kunne ilegge bøter. Justisdepartementet skriver i et høringsvar at forslaget forutsetter en overføring av myndighet på et videre saksområde enn under prosedyreforordningen (se ovenfor), hvor et vedtak etter Grunnlovens § 115 ikke utelukkes.

EUs finanstilsyn – utvidet rolle

EU la i september 2017 fram [forslag til endringer i forordningen om EUs tre finanstilsyn](#) for banker, verdipapirer og forsikring. Det er EØS-rettslige utfordringer knyttet til overnasjonale tilsynsplaner, deltakelse i beslutningsorganer og utvidet direkte tilsyn i ESMA (verdipapirer). I 2018 foreslo Kommisjonen at banktilsynet skal få en utvidet rolle for å bekjempe hvitvasking.

EUs cybersikkerhetsbyrå – nytt byrå

EU la i september 2017 fram [forslag til en ny forordning](#) hvor ENISA får et permanent og styrket mandat, og endrer navn til EU Cybersecurity Agency. Regjeringen mener det foreløpig er uklart hvor inngripende byråets myndighet blir, og i hvor stor grad det vil påvirke Norge.

EU byrå på arbeidslivsområdet – nytt byrå

Kommisjonen la i mars 2018 fram [forslag til en forordning om opprettelsen av et nytt EU-byrå](#): The European Labour Authority (ELA). Formålet er å sørge for at EUs regler om arbeidsmobilitet håndheves på en rettferdig, enkel og effektiv måte. EU-byrået skal blant annet megle og avgjøre tvister i grensekryssende konflikter. Justisdepartementets lovavdeling vurderer for tiden spørsmålet om myndighetsoverføring.

Europeiske personlige pensjonsordninger

Kommisjonen la i juni 2017 fram [forslag til et europeisk personlig pensjonsprodukt](#) (PEPP). Det foreslås at EUs finanstilsyn EIOPA får myndighet til å godkjenne produkter som skal tilbys i markedet. EIOPA skal også kunne avgjøre saker hvor det er uenighet mellom nasjonale finanstilsyn. For Norge vil det være ESA som skal fatte vedtak rettet mot Finanstilsynet.

Foretakssammenslutninger

Kommisjonen har [varslet en høring om endringer i EUs fusjonsregler](#). Kommisjonen kan få myndighet til å vurdere fusjoner og oppkjøp som involverer verdifulle stordata, selv om selskapene ikke har høy omsetning. Endringene kan også få betydning for norske selskaper.